

LAUSUNTO/ LUONNOS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE LAIKSI KUNTARAKENTEEN MUUTTAMISESTA

226/00.04.00.01/2018

KHALL 03.09.2018 § 194

Valtiovarainministeriö pyytää kunnalta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kuntarakennelain muuttamisesta.

Kuntien yhdistymisen taloudellisesta tuesta säädetään kuntarakennelain (1698/2009) 9 luvussa. Lain 42 §:n mukaisesti kuntien yhdistyessä syntyvälle uudelle kunnalle on maksettu yhdistymisavustusta, jos kuntien yhdistyminen on tullut voimaan viimeistään vuonna 2017. Yhdistymisavustuksen perusosa on lain 43 §:n 1 momentin mukaan määräytynyt yhdistymisessä mukana olevien kuntien lukumäärän ja asukasmäärän perusteella. Lisäksi on maksettu yhdistymisavustuksen lisäosaa, jos kuntajaon muutoksessa oli mukana kunta, joka täytti jonkin lain 43 §:n 2 momentin kunnan taloudellista asemaa kuvaavista edellytyksistä. Edellytykset ovat kattaneet sekä kunnat, jotka täyttivät kuntalain (410/2015) 118 §:ssä tarkoitetut erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn edellytykset että sellaiset kunnat, joiden talous on kriisiytymässä ja talouden tunnusluvut lähenevät kuntalain 118 §:n raja-arvojen täyttymistä.

Kunta- ja palvelurakennemuutoksen ja myöhemmin kuntarakennemuutoksen myötä kuntien yhdistymisten määrä on 2000-luvulla lisääntynyt merkittävästi edeltäneisiin vuosikymmeniin verrattuna. Vuosina 2007-2017 on toteutettu yhteensä 77 kuntaliitosta. Liitosten määrä on vaihdellut vuosittain huomattavasti. Vuoden 2009 alusta tuli voimaan 32 liitosta ja vuoden 2013 alusta 11 liitosta. Liitosten määrä on kuitenkin viime vuosina vähentynyt. Vuoden 2015 alusta toteutui kolme kuntaliitosta, vuoden 2016 alusta neljä kuntaliitosta ja vuoden 2017 alusta vain kaksi kuntaliitosta. Vuoden 2018 alusta ei toteutunut yhtään kuntaliitosta. Oletettavasti yhtenä merkittävänä tekijänä liitosten vähenemiseen on se, että yhdistymisavustusta ei nykyisen lainsäädännön perusteella ole saatavissa vuoden 2017 jälkeen voimaan tuleviin liitoksiin.

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi kuntarakennelakiin uusi 41 § harkinnanvaraisesta yhdistymisavustuksesta vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan yhdistymiseen.

Uuden avustuksen tarkoituksena on parantaa edellytyksiä kuntien vapaaehtoihin yhdistymiseen niissä tilanteissa, joissa liitoksessa on mukana nk. kriisikunta tai kunta, jonka taloudelliset tunnusluvut lähenevät kriisikunnan raja-arvoja ja kunnan taloudellista asemaa voitaisiin näin ollen pitää vaikeana. Aiempaan kuntarakennelain mukaisen yhdistymisavustuksen lisäosaan verrattuna ehdotettavassa avustuksessa lisättäisiin valtioneuvoston harkintavaltaa avustuksen määrän osalta sekä toisaalta lievennettäisiin niitä edellytyksiä, joilla avustusta voisi saada liitokseen osallistuvan taloudellisissa vaikeuksissa olevan kunnan perusteella.

Ehdotetun säännöksen mukaan uudella kunnalla olisi oikeus avustukseen kolmessa eri tilanteessa. Ensinnäkin avustusta myönnettäisiin tilanteessa, jossa yhdistyminen koskee kuntalain 118 §:ssä tarkoitetun arviointimenettelyn edellytykset täyttävää kuntaa. Varsinaisen arviointimenettelyn käynnistäminen ei olisi avustuksen myöntämisen edellytys. Toinen harkinnanvaraiseen yhdistymisavustukseen oikeuttava tilanne syntyisi silloin, jos yhdistymiseen osallistuvan kunnan asukasta kohden laskettu alijäämä kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä olisi vähintään 500 euroa. Kolmas vaihtoehto avustuksen myöntämiseen olisi se, että yhdistymiseen osallistuvan kunnan talouden tunnusluvut kuntakonserni mukaan luettuna olisivat viimeisessä tilinpäätöksessä täyttäneet kuntalain 118 §:n 3 momentin mukaisista raja-arvoista vähintään kolme. Ehdotetun uuden 41 §:n 2 momentin mukaan harkinnanvarainen yhdistymisavustus tulisi käyttää uuden kunnan talouden vahvistamiseen.

Esityksen mukaan harkinnanvaraista yhdistymisavustusta voitaisiin myöntää valtion talousarvion rajoissa. Julkisen talouden suunnitelmaan vuosille 2019-2022 sisältyy määräraha nk. kriisikuntien harkinnanvaraiseen yhdistymisavustukseen vuodesta 2019 alkaen. Määrärahan suuruus on 10 miljoonaa euroa ja se on siirtoa valtion talousarvion momentilta 28.90.30 (valtiosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen). Esityksen mukaan valtiosuuden vähennys olisi asukasta kohden kaikissa kunnissa yhtä suuri. Julkisen talouden suunnitelmassa esitetyn 10 miljoonan euron määrärahasen mukana laskettuna valtiosuuden vähennys asukasta kohden olisi siis hieman alle kaksi euroa.

Tammelan kunta on ollut vuonna 2014 mukana kuntarakennelain 4. §:n mukaisessa kuntarakenneselvityksessä yhdessä Forssan seudun kuntien kanssa.

Yritysvaikutusten arviointi (Kvalt 66 §, 20.12.2010):

Kysymys:	Kyllä	Ehkä	Ei
Vaikuttaako yritysten kilpailutilanteeseen ?			X
Onko päätöksellä vaikutuksia yritysten määrän kehittymiseen ?		X	
Vaikuttaako päätös positiivisesti työpaikkojen muodostumiseen ?			X
Onko palvelu mahdollista ulkoistaa ?			X

Valmistelija: Hallintojohtaja Anitta Hietaniemi, puh. 050 569 7500.

Päätösehdotus: Kunnanhallitus päättää antaa lakiluonnoksesta seuraavan lausunnon:

Kunnanhallitus toteaa, että lakimuutos harkinnanvaraisesta yhdistymisavustuksesta parantaa edellytyksiä kuntien vapaaehtoiisiin yhdistymisiin niissä tilanteissa, joissa mukana on kriisikunta tai kunta, jonka taloudelliset tunnusluvut ovat lakiluonnoksessa määritetty vaikeassa taloudellisessa asemassa oleva kunta. Avustusta myönnettäessä on kuitenkin otettava huomioon kuntien omat toimenpiteet ennen yhdistymisen toteuttamista, ettei mahdollisuus avustukseen saa aikaan keinotekoista liittyvän kunnan talouden epätasapainon lisäämistä. Ongelmallista on myös se, että avustuksen määrä jää liitosta harkittaessa epäselväksi ja avustuksen saaminen ylipäänsä ratkaistaan liitoksen jälkeen määrärahan puitteissa.

Kunnanhallitus toteaa lisäksi, että tutkimustieto kuntaliitosten hyödyistä on ristiriitaista. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen 2017 julkaisemassa tutkimuksessa todettiin, että liitoskuntien menot kehittyivät kuuden vuoden tarkastelujakoslla lähes tulkoon samalla tavalla kuin vastaavissa kunnissa, joissa liitosta ei tehty. Kuntaliitoksen seurauksena palveluverkko eriytyi sosiaali- ja terveydenhuollon työpaikkojen siirtyessä entisistä kunnista liitoskuntien keskuksiin.

Kunnanhallitus vastustaa sitä, että esityksen mukainen kymmenen miljoonan euron avustuspäärahä esitetään katettavaksi kunnan peruspalveluista annetun lain (1704/2009) mukaisesta valtionosuudesta. Avustusta ei tulisi vähentää kaikkien kuntien peruspalveluiden valtionosuudes-

ta vaan yhdistymisavustuksella tulisi olla oma määrärahan-
sa, jolla ei ole kytköstä kuntien muuhun rahoitukseen. Jos
yhdistymisavustus kuitenkin päätetään kytkeä valtionosuus-
teen, on suunniteltu palautusmekanismi tarpeellinen.

Kunnanhallitus pitää tärkeänä sitä, että kuntien liitosten
avustamisen lisäksi kehitetään muita toimia kunnan talou-
den tervehdyttämiseksi ja palvelurakenteen kehittämiseksi.

Päätös: Hyväksyttiin yksimielisesti päätösehdotus.

Asianmukaisesti allekirjoitetusta ja tarkastetusta sekä
säädetyllä tavalla edeltäpäin ilmoitettuna aikana 6.9.2018
kunnanvirastossa ja yleisessä tietoverkossa yleisesti
nähtävänä olleesta pöytäkirjasta kirjoitetun otteen oikeaksi
todistaa:

Tammelassa 7.9.2018

Anne-Mari Into
asianhallintasihteeri sij.

Jakelu

Valtiovarainministeriö

OIKAISUVAATIMUSKIELTO

Kunnanhallituksen pöytäkirjan pykälissä; §§ 183-190, 192-200 tehdyistä päätöksistä ei kuntalain 141 §:n mukaan saa tehdä oikaisuvaatimusta, koska päätökset koskevat vain valmistelua tai täytäntöönpanoa.

PÄÄTÖKSEN TIEDOKSIANTO Päätöksen pvm. 3.9.2018 § 194
(Tiedoksianto koskevat kohdat täytetään myös viranomaiselle jäävään kaksoiskappaleeseen.)

1. Päätös on lähetetty asianosaiselle sähköpostitse

7.9.2018

Anne-Mari Into

(päiväys ja tiedoksiantaja)

2. Päätös on luovutettu asianosaiselle

(päiväys ja tiedoksiantajan sekä vastaanottajan allekirjoitukset)

3. Päätös on annettu asianosaiselle tiedoksi

- saantitodistuksin ()

- haastemiehen välityksellä ().